

Istraživanje o aktivnom učešću mladih u društvenom životu

Vlada Republike Srbije ovlastila je Ministarstvo omladine i sporta da izradi Nacionalnu strategiju za mlade. Proces izrade ove Strategije podrazumeva i detaljnu analizu stanja, što zahteva izradu istrživanja na teme o kojima ne postoje podaci u Srbiji. Jedna od tih tema je upravo aktivno učešće mladih u društvenom životu u Srbiji.

Cilj ovog istraživanja je da se dobije što kompletnija lista mišljenja i stavova mladih ljudi kada je u pitanju njihovo aktivno učešće u društvu. Na osnovu dobijenih podataka, Ministarstvo omladine i sporta će imati jasniju sliku o tome gde smo sada, i gde, u kontekstu oblikovanja politike mladih, treba staviti akcenat, kao i šta treba da budu prioriteta te politike. Uzimanjem u obzir mišljenja mladih ljudi, Ministarstvo omladine i sporta želi da oblikuje omladinsku politiku, tako da bude “skrojena” u skladu sa potrebama samih mladih ljudi.

Metodologija istraživanja:

Istraživanje o aktivnom učešću mladih u društvenom životu je realizovano na osnovu ankete u periodu od 19. do 28. decembra 2007. godine. Istraživanje je rađeno na 332 istraživačka punkta (naselja, odnosno delova naselja), na uzorku od 4794 ispitanika.

Istraživanje je bilo terenskog tipa, a podaci su prikupljeni tehnikom direktnog intervjuisanja ispitanika. Na odabranim istraživačkim punktovima, po određenom koraku koji obezbeđuje ravnomernu pokrivenost naselja ili delova naselja, najpre su birana domaćinstva u kojima su birani ispitanici, starosti od 15 do 30 godina (ukoliko je takvih bilo u domaćinstvu). Na ovaj način, dobijeno je visoko reprezentativno anketno istraživanje, što potvrđuju i podaci o opisu uzorka po ključnim demografskim i socijalnim obeležjima. Osim toga, validnosti podataka i relevantnost statističkih obrada (čak i kada se radi o odgovorima sa niskim procentima) omogućio je relativno obiman uzorak, znatno obimniji nego u standardnim istraživanjima sličnog tipa.

Opis uzorka:

1. **Pol:** Muški – 53%; ženski – 47%;

2. **Starost:** od 15 do 19 godina – 30%; od 20 do 24 godine – 35%; od 25 do 30 godina – 35%;

3. **Rezidencijalni status:** Selo – 30%; prigradsko naselje – 15%; grad – 55%;¹

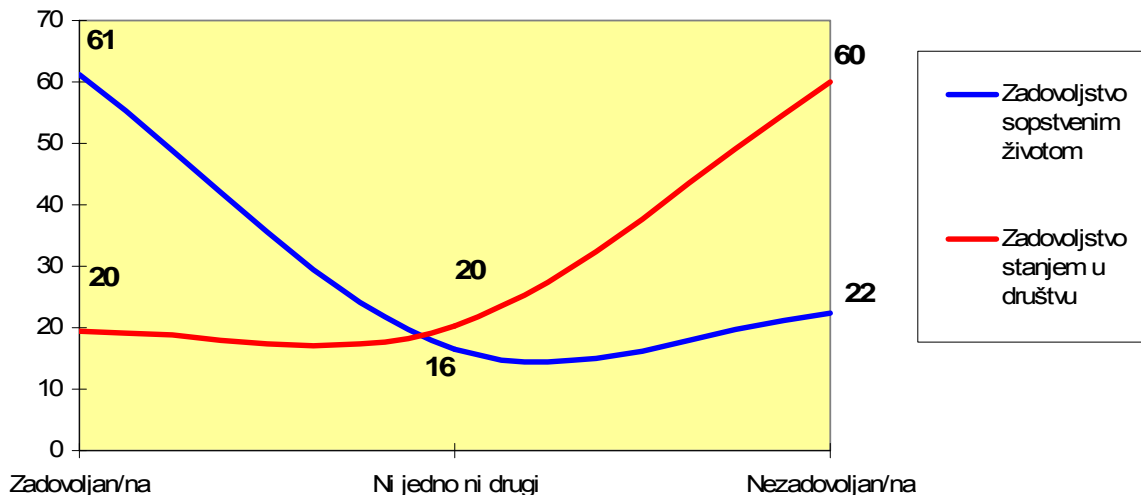
4. **Obrazovanje/trenutni status:** Učenik/ca srednje škole – 21%; Student – 23%; Bez završene osnovne škole – 1%; završena osnovna škola – 5%; srednja, trogodišnja škola – 13%; srednja, četvorogodišnja škola – 25%; završena viša škola – 5%; završen fakultet – 6%.

1. Percepcija društvenih i političkih dešavanja

a) Ne/zadovoljstvo životom i stanjem u društvu, kao i osnovno raspoloženje mladih

Među mladima u Srbiji **postoji znatno veće zadovoljstvo sopstvenim životom, nego zadovoljstvo stanjem u društvu**. Tri su bitna faktora koja pozitivno utiču na stepen zadovoljstva vlastitim životom- **mlađi uzrast, postignut viši stepen obrazovanja i uključenost u obrazovni proces, dok mesto stanovanja i pol nemaju većeg uticaja**.

Grafikon 1. Odnos između ne/zadovoljstva sopstvenim životom i stanjem u društvu

Zadovoljstvo životom je usko povezano sa uzrastom ispitanika- što je mlađi uzrast, zadovoljstvo je veće. Na primer, u kategoriji od 15 do 19 godina, broj zadovoljnih svojim životom je 72% (prosek je 61%); u kategoriji ispitanika od 21 do 25 godina zadovoljnih je 60% (što je na nivou proseka), dok u kategoriji „najstarijih“ ispitanika,

¹ Podaci o rezidencijalnom statusu su dati na osnovu odgovora ispitanika (na koje utiču i određene subjektivne projekcije), pa stoga mogu odstupati od zvaničnih statističkih podataka; statistike nemaju mogućnost identifikovanja prigradskog tipa naselja, koji utiče na određene stavove ispitanika.

broj zadovoljnih pada na nešto više od polovine. Srazmerno ovome, na isti način se povećava broj nezadovoljnih svojim životom kako raste broj godina.

Takođe, zadovoljstvo životom je u relativno visokoj korelaciji i sa obrazovanjem – stepenom postignutog obrazovanja i učešćem u obrazovnom procesu. U principu, što je viši postignut stepen obrazovanja i što je dalje uključivanje u sferu rada, veći je i stepen zadovoljstva vlastitim životom.

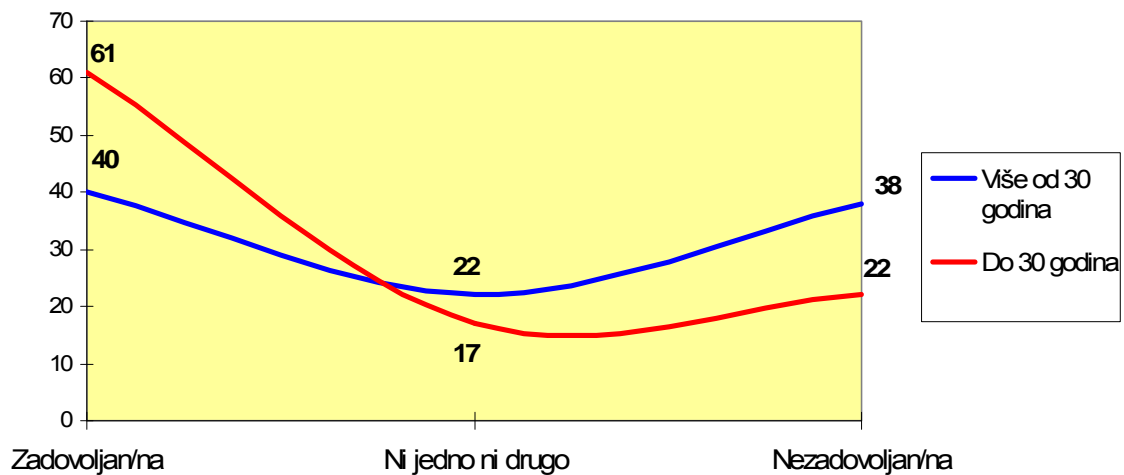
Zadovoljstvo životom naše omladine je vidljivo i iz podataka o preovlađujućim raspoloženjima među mladima.

Oko tri četvrtine ispitanih (tačnije 74%) se izjasnilo za neko od pozitivnih raspoloženja, kao što su vera da će uskoro biti bolje i izražena nada i optimizam, dok se tek svaki peti ispitanik (tačnije 21%) opredelio za neko od negativnih raspoloženja (ravnodušnost, zabrinutost, strah, bes, osećaj nemoći/beznadežnosti). Ipak, svega 11% reklo da je **spremnost za učešće u promenama** kod njih raspoloženje koje preovladava. Drugim rečima, **kod mladih postoji vera da će uskoro biti bolje**, odnosno nada i optimizam, **ali je spremnost na lični angažman da bi se to ostvarilo mnogo manja**.

Kao bitan faktor pozitivnog raspoloženja se pokazao status zaposlenosti, viša klasna pripadnost i veći stepen društvenog aktivizma.

U poređenju sa opštom populacijom, mladi pokazuju veće zadovoljstvo svojim životom, ali i stanjem u društvu. Ovo dodatno potvrđuje nalaz o pozitivnoj energiji koja odlikuje mlade.

Grafikon 2. Ne/zadovoljstvo životom među kategorijama do 30 i od 30 godina²

² Istraživanje za opštu populaciju dato na osnovu CeSID-ovog istraživanja, rađenog u decembru 2007. godine na reprezentativnom uzorku od 1501 ispitanika.

Grafikon 3. Ne/zadovoljstvo stanjem u društvu među kategorijama do 30 i od 30 godina

2. Opšti stepen aktivizma mladih

Za potrebe ovog istraživanja, napravljen je sintetički pokazatelj aktivizma (indeks aktivizma), na petostepenoj skali, u kojoj 1 označava nepostojanje aktivizma, a 5 veoma visok stepen aktivizma. **Prema ovoj skali, kao što je i očekivano, najveći broj ispitanika (48%) skoncentrisao se u „sredinu“, odnosno u domen shvatanja aktivizma kao poželjnog u umerenom, povremenom ili „osrednjem“ obimu (ocena 3). Veoma mali broj ispitanika (3%) kategorisan je kao potpuno neaktivan, odnosno kao broj onih koji imaju apsolutno negativan stav prema aktivizmu (ocena 1); 22% je uglavnom neaktivno (ocena 2). Isti broj je i uglavnom aktivnih (ocena 4), dok veoma pozitivan stav prema aktivizmu kao pojava ima 5% ispitanika (maksimalna ocena 5).**

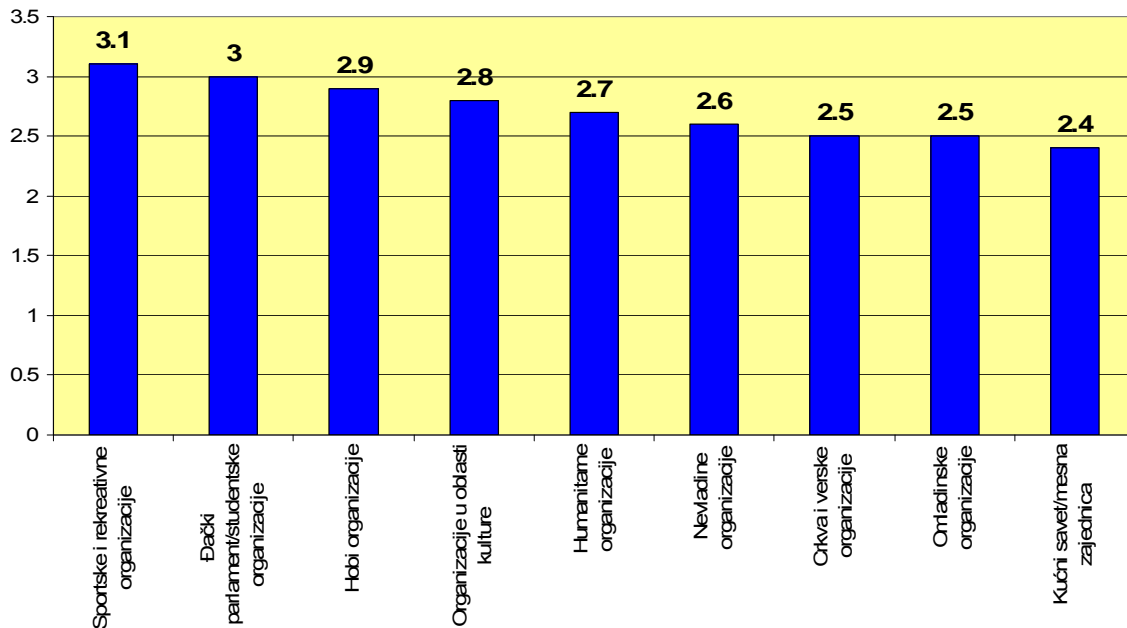
Ovaj nalaz je pozitivan, jer nam pokazuje da je aktivizam prepoznat među mladima kao poželjan tip ponašanja ali i da su naši mladi prema stepenu aktivizma veoma slični mladima u zemljama Evropske unije. Postoje oni koji su veoma spremni na aktivizam kroz učešće različitim oblicima građanskih inicijativa, ali i institucionalnih kanala za učešće u građanskom životu, kao i onih koji su sasvim nezainteresovani za ove aktivnosti.

3. Konkretni oblici aktivizma mladih

U istraživanju smo se bavili nekim od najučestalijih oblika institucionalnog i neinstitucionalnog aktivizma.

a) Institucionalni aktivizam

Grafikon 5. Intenzitet aktivizma u organizacijama (na skali od 1 do 5)

Istraživanje je pokazalo da je kod ispitanika (onih koji su se izjasnili kao članovi), najveći intenzitet aktivizma zabeležen u sportskim i rekreativnim organizacijama, zatim đačkim i studentskim organizacijama, hobi organizacijama itd (oko petine učeničke populacije (21%) je u članstvu Đačkih parlamenata, dok je blizu četvrtine (23%) studenata u članstvu srudentskih organizacija) . Najmanji indeks beleži se kod mladih koji su članovi sindikata, političkih kao i strukovnih i profesionalnih organizacija. (na primer, među zaposlenima do 30 godina, 13% je u članstvu sindikata, dok je aktivista 5%).

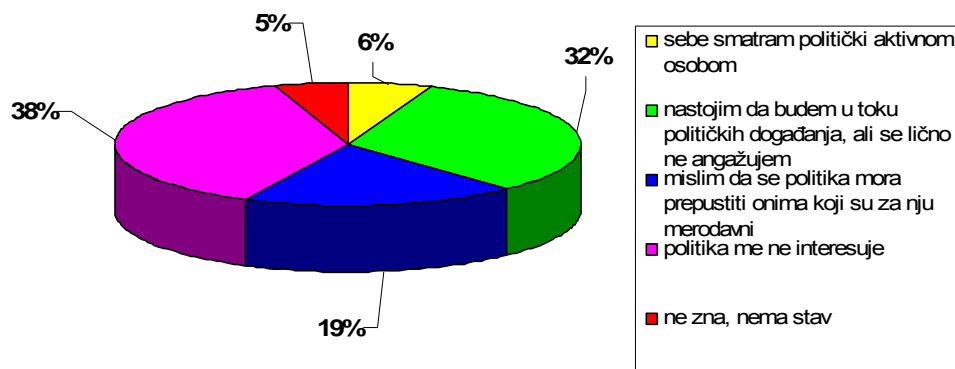
Najstarija grupa ispitanika (uzrasta od 25-30 god) aktivnija je u političkim strankama, sindikatima, profesionalnim organizacijama, kućnim savetima/mesnim zajednicama. Za razliku od njih mladi uzrasta od 20-24god. najangažovaniji su u crkvenim/verskim organizacijama, hobi organizacijama kao i omladinskim organizacijama. Oni najmlađi ispitanici (od 15-19god.) najradije učestvuju u radu sportskih organizacija i klubova ali i organizacija iz oblasti kulture kao što su npr. kulturno-umetnička društva i sl.

Kada se analizira intenzitet aktivizma članstva, najveća disproporcija zapaža se među članstvom političkih stranaka, gde iako brojno članstvo mladih, najčešće ne podrazumeva i akciju, tj. podrazumeva izlazak na izbore ali ne i veću političku angažovanost. Pri tome, utvrđen je najviši stepen aktivnosti među mladima iz prigradskih naselja. Stoga je među institucionalnim oblicima aktivizma, najveća pažnja poklonjena političkom aktivizmu.

Politički aktivizam kao oblik institucionalnog aktivizma

Politički aktivizam mladih se ne razlikuje bitnije od aktivizma proseka u populaciji. Samo 6% mladih sebe vidi kao političke aktivne osobe, dok još 32% poznaju politički život, trude se da budu u toku, ali se ne angažuju lično. Iako se bitno razlikuju „politički gladijatori” od „političkih voajera” i za jedne i za druge možemo reći da su politički aktivne osobe. Ukupan broj politički aktivnih stoga iznosi 38%.

Grafikon 6. Politički aktivizam

mladih

Faktori koji utiču na politički aktivizam su pol, stambena osamostaljenost od roditelja, ali pre svega, obrazovanje. Oni koji studiraju ili su završili fakultet su čak i do 5 puta više politički aktivni od onih koji imaju samo osnovnu školu, i do 2 puta od onih koji imaju srednju školsku spremu. (videti tabelu 1).

Tabela 1. Odnos političkog aktivizma i obrazovanja

Kakv je Vaš odnos prema politici	Učenici	Studenti	Završena osnovna škola	Završena srednja škola	Završena viša škola/fakultet	Prosek mladi
Sebe smatram politički aktivnom osobom	3	9	1	5	12	6
Nastojim da budem u toku političkih zbivanja, ali se lično ne angažujem	21	44	18	31	43	32
Politika se mora prepustiti onima koji su za nju merodavni	18	17	18	21	18	19
Politika me ne interesuje	52	26	54	38	23	38
Nema stav	6	4	9	5	4	5
Ukupno	100	100	100	100	100	100

b) privredni aktivizam

Na pitanje *šta je za njih bolje, da imaju siguran posao bez obzira kolika je plata ili posao u kome može da se zaradi*, mladi su spremniji za posao na kome može da se zaradi, bez obzira na sigurnost posla i to tvrdi 34% mladih, što je za 10 % više nego je to slučaj sa ostalom populacijom koja ima preko 30 godina³.

Ovakvi podaci ukazuju na to da je omladina privredno najagilnija i da svaki treći vidi svoju budućnost u pokretanju sopstvenog biznisa. U toj meri je manji procenat omladine koja svoju radnu poziciju vezuje za državne firme. Interesantno je da kod mladih postoji i vrlo visok procenat onih koji kao poželjno radno mesto vide posao u stranoj firmi i takvih je 24% što je skoro 2,5 puta više od onih koji čine skupinu preko 30 godina (10%).

Stoga se za mlade može reći da imaju više preduzetničkog duha u odnosu na opštu populaciju i da su stoga najopravdanija državna ulaganja u mlade u kontekstu budućeg privrednog razvoja. Ukoliko se ne uvidi značaj ulaganja u mlade, nastaviće se dve tendencije na koje ukazuje i ovo istraživanje, tj. nastavak tendencije gubljenja

³ Istraživanje CeSID-a jun 2006. godine. Od ukupnog broja ispitanika iz ovog istraživanja u rezultatima koje predstavljamo isključena je kategorija od 18 do 30 godina. Stoga se podaci odnose na sve ispitanika koji su imali više od 30 godina.

najperspektivnijeg dela omladine koji može da pokrene privredni oporavak i dalja centralizacija, bilo da se radi o Beogradu ili o nekoliko većih regionalnih centara u Srbiji (Novi Sad, Niš, Kragujevac). To će dovesti do daljeg ruiniranja provincije i malih mesta u Srbiji.

Privredni aktivizam mladih u najvećoj meri zavisi od obrazovanja. Preduzetnički duh u većoj meri pokazuju studenti i mladi koji su završili više i visoke škole. Ovo govori o neophodnosti ulaganja u obrazovanje onih koji su neosporno motor pokretač budućeg razvoja društva. (videti tabelu 2).

Tabela 2.

Šta je za Vas bolje?	Učenici	Studenti	Završena osnovna škola	Završena srednja škola	Završena viša škola/fakultet	Prosek mladi
Posao u kom može da se zaradi, pa makar i radno mesto bilo nesigurno	32	38	22	34	36	34